

Σερραϊκά Σύμμεικτα

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΣΕΡΡΩΝ (Ε.Μ.Ε.Ι.Σ)

ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

ΣΕΡΡΕΣ 2022

ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΩΜΑΡΕΗΣ

ΠΤΥΧΕΣ ΤΗΣ ΠΡΩΙΜΗΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΣΕΡΡΩΝ

Οι μελετητές της ιστορίας θα έπρεπε να χαρακτηρίζουν το 18^ο και κυρίως το 19^ο αιώνα ως περίοδο της παγκόσμιας επικοινωνίας, καθώς μετά την Αναγέννηση, τις μεγάλες τεχνολογικές, γεωγραφικές ανακαλύψεις και τον Διαφωτισμό, διαμορφώθηκε ο ενιαίος παγκόσμιος χώρος, κυρίως όσον αφορά την οικονομία και το εμπόριο - στον 20^ο αιώνα ακολουθήσαν η ανάπτυξη του πολιτισμού, της παιδείας, των κοινωνικών και πολιτικών ρευμάτων κ.α.

Τον σημαντικότερο ρόλο στην ανάπτυξη της επικοινωνίας τον έπαιξε η δυνατότητα αλληλογραφίας, η οποία, με τη σειρά της βασίστηκε στη δημιουργία και ανάπτυξη οργανωμένων και αξιόπιστων ταχυδρομικών υπηρεσιών. Θα μπορούσε καθ' υπερβολή να διατυπωθεί η άποψη, ότι η ιστορία του 19^{ου} αιώνα είναι η ταχυδρομική ιστορία.

Επί Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, η περιοχή των Σερρών ήταν μεγάλο διοικητικό, παραγωγικό και οικονομικό κέντρο της Νότιας Βαλκανικής και της ευρύτερης Μακεδονίας και υπάγονταν στο βιλαέτι της Θεσσαλονίκης. Άκμαζαν κυρίως οι βιοτεχνίες κλωστοϋφαντουργίας, βαφής υφασμάτων, αγγειοπλαστικής, χαλκουργίας και μεταποίησης και μεταφοράς των προϊόντων του κάμπου των Σερρών στην κεντρική Ευρώπη. Ο κάμπος των Σερρών παρήγαγε πολλά και καλά προϊόντα, με πρώτο το βαμβάκι. Οι Σέρρες θεωρούνταν σημαντικό κέντρο στη διεθνή οικονομία και στο εμπόριο¹. Έτσι, το 19^ο αιώνα και πριν από την απελευθέρωση των Σερρών το 1913, εγκαταστάθηκαν υποπροξενεία ευρωπαϊκών κρατών: Αυστροουγγαρίας, Ιταλίας², Γαλλίας, Αγγλίας³, Ρωσίας, Ελλάδας⁴.

---

1. Γ. Καφταντζής, *Ιστορία της πόλεως Σερρών και της περιφέρειάς της*, τ. τρίτος, βυζαντινή περίοδος - τουρκοκρατία, νεότεροι χρόνοι, Θεσσαλονίκη 1996, σ. 305-332.

2. Λ. Θεοδωρίδου-Σωτηρίου, Κ. Θεοδωρίδης, «Κτίριο Σιμαντώφ στα Σέρρες», *Σερραϊκά Ανάλεκτα* 2 (1993-1994), σ. 197-201, 203, εικ. α. Γ. Καφταντζής, *Ιστορία της πόλεως Σερρών και της περιφέρειάς της*, ό.π., τ. τρίτος, σ. 234. Β. Ι.Τζανακάρης, *1913-2013. Πανόραμα Σερραϊκής Ιστορίας. Τα χρόνια της Ελευθερίας*, Σέρρες 2013, σ. 66.

3. Ά. Βακαλόπουλος, Έμμανουήλ Παπάς. «Άρχηγός και υπερασπιστής της Μακεδονίας». *Η Ιστορία και το άρχειο της οικογενείας του*, Θεσσαλονίκη 1981, σ. 31.

4. Γ. Καφταντζής, *Ιστορία της πόλεως Σερρών και της περιφέρειάς της*, ό.π., σ. 204,

Αρχικά, πριν από τη δημιουργία οργανωμένων ταχυδρομικών γραφείων, αλλά και συγχρόνως με αυτά -κυρίως για δρομολόγια που δεν καλύπτονταν από ταχυδρομικά γραφεία-, η διακίνηση επιστολών γίνονταν με την παράδοσή τους σε μέσα μεταφοράς. Αυτά ήταν κυρίως κατά το 18^ο αιώνα τα Βενετσιάνικα και Γενοβέζικα πλοία που όργωναν τη Μεσόγειο, και πιο οργανωμένα, από τα μέσα του 18^{ου} αιώνα και καθ' όλο τον 19^ο αιώνα, οι “forwarding agents” (προωθητικοί πράκτορες αλληλογραφίας). Αυτοί, έναντι αμοιβής, αναλάμβαναν να βρουν το κατάλληλο μέσο για να φθάσει η επιστολή στον προορισμό της. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελεί η επιστολή της εικόνας 5. Η μεταφορά επιστολών από τους Βενετσιάνους καπετάνιους και τους forwarding agents αποτελεί μια πρώτη μορφή γραπτής επικοινωνίας, ωστόσο δεν αποτελούσε ακόμη οργανωμένη ταχυδρομική υπηρεσία.

Έτσι, ήδη από την αρχή του 19^{ου} αιώνα δημιουργήθηκε στις Σέρρες η ανάγκη για λειτουργία οργανωμένων ταχυδρομικών γραφείων, ανάγκη η οποία φαίνεται ότι υλοποιήθηκε ήδη από την τρίτη δεκαετία του αιώνα (1830), με δυο ξεχωριστά ταχυδρομικά γραφεία: το Αυστριακό και το Οθωμανικό.

Αυστριακό Ταχυδρομείο-Προφιλοτελική Περίοδος

Η λειτουργία τακτικής ταχυδρομικής υπηρεσίας αποτελούσε δικαίωμα, το οποίο στο πλαίσιο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας είχε παραχωρηθεί αρχικά το έτος 1721 στην Αυστρία, για την επικοινωνία πρωτίστως ανάμεσα στις πρεσβείες της Βιέννης και της Κων/πολης. Το αμέσως επόμενο έτος παραχωρήθηκε ανάλογο δικαίωμα στη Ρωσία. Με αυτή την πρώτη ταχυδρομική υπηρεσία, που εξυπηρετούσε κυρίως επίσημη αλληλογραφία, ξεκινά η πρώτη περίοδος της ταχυδρομικής ιστορίας, η οποία είναι γνωστή ως προφιλοτελική ή προγραμματοσημική περίοδος.

Σταδιακά, από τα μέσα του 18^{ου} αιώνα, το δικαίωμα επεκτάθηκε στους Αυστριακούς, Γάλλους και Βρετανούς εμπόρους με δραστηριότητες στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Από τότε, και κυρίως την περίοδο του Tanzimat, οι Αυστριακοί (αλλά και οι Ρώσοι και αργότερα Γάλλοι, Έλληνες, Βρετανοί κ.λπ.) απέκτησαν το δικαίωμα να ανοίγουν πρακτορεία διακίνησης αλληλογραφίας (ταχυδρομικά γραφεία) και να χρησιμοποιούν ιδιωτική μετακίνηση και φρούρηση για την μεταφορά της αλληλογραφίας. Τα δικαιώματα αυτά χορηγούνταν από την Οθωμανική Διοίκηση στα πλαίσια του καθεστώτος των Διομολογήσεων.

207, 209-210. Ά. Ά. Σακτούρης, *Άναμνήσεις εκ του διπλωματικού μου σταδίου 1879-1933*, έν Καίρω 1951, σ. 48-80. Γ. Ν. Αψηλίδης, «Έλληνες υπήκοοι στην πόλη των Σερρών το 1869», *Σερραϊκά Χρονικά* 16 (2007), σ. 97-119.

Από την είσοδο στο 19^ο αιώνα, κυρίως οι Λεβαντινοί - Ευρωπαίοι, αλλά και οι Οθωμανοί κάτοικοι της αυτοκρατορίας χρησιμοποιούσαν πρωτίστως το Αυστριακό Ταχυδρομείο ως το πλέον ασφαλές και αξιόπιστο. Ενώ από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα και κυρίως κατά τις δεκαετίες 1850-60 γίνεται έντονα ανταγωνιστικό και εξίσου αξιόπιστο το Γαλλικό Ταχυδρομείο, χάρις στα τακτικά δρομολόγια των *Messageries Imperiales & Maritimes*. Σε μικρότερο βαθμό χρησιμοποιούνταν το Ρωσικό Ταχυδρομείο, που γίνεται ευρέως γνωστό ως «ρώσικη πόστα» μέσα από το αρχαικό υλικό, το οποίο μαρτυρεί επιπλέον τη χρήση πλοίων για τη μεταφορά δεμάτων, επιστολών και χρηματικών επιταγών στο Μεσογειακό χώρο και την επικοινωνία με το εξωτερικό. Η επικοινωνία στο εσωτερικό γίνονταν με ιδιώτες Τατάρους (έφιππους ταχυδρόμους).

Το Αυστριακό Ταχυδρομείο, κυρίως μετά την εξέλιξή του από προξενικό σε πολιτικό (δεκαετία 1830), άνοιξε υποκαταστήματα σε πολλές πόλεις της αυτοκρατορίας, κυρίως όμως σε λιμάνια. Οι Σέρρες είναι η μοναδική πόλη της μακεδονικής ενδοχώρας (αλλά και της νοτιότερης βαλκανικής ενδοχώρας) στην οποία λειτούργησε Αυστριακό ταχυδρομικό γραφείο. Αυτό είναι ενδεικτικό του σημαντικού οικονομικού ειδικού βάρους της πόλης στην ευρύτερη περιοχή. Η πρώτη ευθύγραμμη σφραγίδα *SERRES* (τύπος 1) πρέπει να πρωτοχρησιμοποιήθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1830. Η παλαιότερη γνωστή επιστολή από τις Σέρρες με αυτή τη σφραγίδα φέρει την ημερομηνία 1840. Οι σφραγίδες Σερρών τύπου 2 και 3 (δίγραμμες με ημερομηνία) χρησιμοποιήθηκαν τις δεκαετίες του 1840 και του 1850 (ως το 1864) αντίστοιχα. Η αντίστοιχη παλαιότερη γνωστή χρονική ένδειξη σφραγίδας ταχυδρομείου της Θεσσαλονίκης είναι του έτους 1833. Πολύ αργότερα (περί το 1900), το Αυστριακό ταχυδρομικό γραφείο της Θεσσαλονίκης δημιούργησε υποκαταστήματα στα Σκόπια, στο Μοναστήρι, στην Μητροβίτσα και στην Πρίστινα.

Σταδιακά, μετά τα μέσα του 19^{ου} αιώνα, υιοθετήθηκε η εισαγωγή της χρήσης γραμματοσήμων στα ταχυδρομικά γραφεία της περιοχής (από 1 Οκτωβρίου 1861 για τις ταχυδρομικές ανάγκες της Ελλάδας, από τα τέλη του 1857 στα Γαλλικά ταχυδρομικά γραφεία στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Και από τις αρχές της δεκαετίας του 1860 στα Αυστριακά και Οθωμανικά Ταχυδρομεία.

Αυστριακό Ταχυδρομείο - Φιλοτελική Περίοδος

Από το 1864 άρχισε η χρήση γραμματοσήμων από το Αυστριακό ταχυδρομικό γραφείο Σερρών. Κατά αρχάς, από το 1864 ως το 1867, χρησιμοποιήθηκε η έκδοση με τον δικέφαλο αετό (θυρεό της Αυστροουγγρικής αυτοκρατορίας) με ονομαστική αξία σε *SOLDI* και όχι σε *KREUZER*, έκδοση που στον φιλοτελικό κόσμο χαρακτηρίζε-

ται «οι αετοί της Λομβαρδοβενετίας», καθώς το νόμισμα SOLDI χρησιμοποιούνταν μόνον στις Ιταλικές επαρχίες της Αυστροουγγρικής αυτοκρατορίας, δηλαδή στη Λομβαρδία και στη Βενετία. Η έκδοση αυτή έχει χρησιμοποιηθεί και στις 2 ποικιλίες της: με οδόντωση 14 (σπανιότατη) και με οδόντωση 9.5. Από το 1867 ως το 1880, το ταχυδρομικό γραφείο Σερρών χρησιμοποιούσε τα γραμματόσημα Φραγκίσκου Ιωσήφ με την προτομή του Αυστριακού ηγεμόνα. Χρησιμοποιήθηκαν η ευθύγραμμη σφραγίδα τύπου 3 (επί γραμματοσήμων μόνον το 1864) και η μονόκυκλη σφραγίδα τύπου 4. Όλες οι σφραγίδες του ταχυδρομικού γραφείου Σερρών είναι από δυσεύρετες μέχρι πολύ σπάνιες.

Για αγνώστους λόγους το Αυστριακό Ταχυδρομείο Σερρών έκλεισε το 1880. Αυτό οφείλεται σε μια απόφαση των Αυστριακών εξαιρετικά δυσεξήγητη, καθώς το έτος 1880 περίπου και λίγο μετά, κορυφώθηκε η οικονομική ανάπτυξη της οθωμανικής αυτοκρατορίας με τη συμμετοχή των Λεβαντινών - Δυτικών επιχειρηματιών, και τα ξένα ταχυδρομικά γραφεία στην οθωμανική αυτοκρατορία, μετά το έτος 1880, πολλαπλασιάστηκαν παντού. Μια πιθανή εξήγηση της διακοπής του Αυστριακού ταχυδρομείου θα ήταν η βελτίωση και η αξιοπιστία του Οθωμανικού ταχυδρομικού γραφείου, αλλά προσωπικά δεν την θεωρώ επαρκή. Θα πρότεινα στους ιστορικούς των Σερρών να ερευνήσουν το θέμα (π.χ. πιθανοί λόγοι: μια μεγάλη τοπική οικονομική ύφεση, 2 ή 3 έτη καταστραμμένης παραγωγής βάμβακος, δημιουργία αντιαυστριακού κλίματος στις Σέρρες για κάποιον άγνωστο σε μένα λόγο κ.λπ. - όλα αυτά είναι υποθέσεις που μπορούν να ερευνηθούν).

Οθωμανικό Ταχυδρομείο - Προφιλοτελική Περίοδος

Παράλληλα με το Αυστριακό Ταχυδρομείο, το έτος 1842 άρχισε η λειτουργία του Οθωμανικού ταχυδρομικού γραφείου Σερρών. Τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του η μεταφορά των γραμμάτων γίνονταν από επιλεγμένους, έμπιστους ιπείς, οι οποίοι ήταν Τάταροι και στις μετακινήσεις τους προστατεύονταν από αποσπάσματα γενίτσαρων.

Ο ταχυδρόμος κατά την παραλαβή του γράμματος, το κατέγραφε σε μία φόρμα που ονομάζονταν TATAR BEYANAMELERI (ενημερωτική κατάσταση Τατάρου) και σφράγιζε τη φόρμα με την αρνητική σφραγίδα του τόπου προέλευσης, ενώ η ίδια διαδικασία ακολουθείτο και κατά την παράδοση της επιστολής (καταγραφή στη φόρμα και σφράγιση με τη σφραγίδα του τόπου άφιξης). Τυπικό παράδειγμα TATAR επιστολών, που μεταφέρθηκαν το έτος 1842 από τις Σέρρες στη Θεσσαλονίκη, είναι η εικόνα 4. Για τη σφράγιση των TATAR των επιστολών που ξεκινούσαν ή παραδίδονταν στις Σέρρες, χρησιμοποιήθηκε η σφραγίδα Σερρών τύπου 1 (αρνητική). Σπανιότατη είναι η σφραγίδα Σερρών τύ-

που 2 (αρνητική), γνωστή ως ακυρωτική επί μίας μόνον επιστολής του έτους 1862.

Οθωμανικό Ταχυδρομείο - Φιλοτελική Περίοδος

Από το 1862 αρχίζει η εισαγωγή γραμματοσήμων προς χρήση επί επιστολών στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Η πρώτη οθωμανική έκδοση γραμματοσήμων -η *Tughra* (μονόγραμμα) του Σουλτάνου Αβδούλ Αζίζ- χρησιμοποιήθηκε το χρονικό διάστημα 1863-65. Η 1^η έκδοση οθωμανικών γραμματοσήμων τυπώθηκε και χρησιμοποιήθηκε αποκλειστικά στην Κωνσταντινούπολη και στο Ευρωπαϊκό τμήμα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Για τη σφράγιση των γραμματοσήμων είχε κατασκευασθεί διάστικτη παραλληλόγραμμη σφραγίδα, με γραμμένη στη μέση την ονομασία της πόλης με Αραβική Γραφή (σφραγίδα τύπου 3)⁵.

Το Οθωμανικό ταχυδρομικό γραφείο Σερρών παρουσιάζει μία ιδιαιτερότητα, καθώς είναι το μοναδικό ταχυδρομικό γραφείο στον ελληνικό χώρο στο οποίο έχει χρησιμοποιηθεί η πρώτη οθωμανική έκδοση γραμματοσήμων. Για το γεγονός αυτό δεν έχει δοθεί ακόμη ικανοποιητική εξήγηση, καθώς περιέργως η χρήση γραμματοσήμων έγινε στις Σέρρες και όχι στη Θεσσαλονίκη ή σε άλλη πόλη, όπως στην Καβάλα. Η χρήση της 1^{ης} έκδοσης στις Σέρρες αποτελεί φιλοτελική σπανιότητα. Προσωπικά έχω συναντήσει ελάχιστες περιπτώσεις μεμονωμένων γραμματοσήμων με σφράγιση Σέρρες και κανένα πλήρες ταχυδρομικό ντοκουμέντο-γράμμα ή φάκελο. Από το 1865 αρχίζει στις Σέρρες, όπως και σε όλα τα ταχυδρομικά γραφεία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, η χρήση των γραμματοσήμων *DULOZ* (1865-1882). Η ονομασία *Duloz* προέρχεται από το όνομα του χαρακτήρα. Για τη σφράγιση των *Duloz* χρησιμοποιήθηκαν στις Σέρρες οι 2 σφραγίδες τύπου 4 και 5, δίκυκλη και τριπλού παραλληλόγραμμου, αμφότερες με την αραβική γραφή των Σερρών. Η σφραγίδα τύπου 4 είναι σχετικά κοινή, ενώ η τύπου 5 πολύ σπανιότερη. Και οι δύο σφραγίδες είναι σπάνιες επί πλήρους επιστολής με γραμματόσημα *Duloz* (η τύπου 5 είναι μεγάλη Φιλοτελική σπανιότητα).

Με την περίπτωση της πόλης των Σερρών θα μπορούσε να συσχετισθεί η χρήση οθωμανικών γραμματοσήμων στη Γενισέα (Γενιτζέ Καρασού), στην πεδιάδα της Ξάνθης, το 19^ο αιώνα, όταν ο οικισμός αποτέλεσε καπνοπαραγωγικό κέντρο⁶. Η τοπική χρήση γραμματοσήμων

5. Σφραγίδες του τοπικού οθωμανικού ταχυδρομείου με αραβική και λατινική γραφή από τον 19^ο και τον 20^ο αιώνα βλ. στο Β. Ι. Τζανακάρης, *Εικονογραφημένη Ιστορία των Σερρών*, Έκδ. Περιοδικού «Γιατί», τ. Α΄, Σέρρες 1991, σ. 201.

6. Πλούσια σε καλλιέργειες. Ι. Μπακιτζής, «Από το 18^ο αιώνα μέχρι την απελευθέρωση», *Θρησκευτικά μνημεία στο νομό Ξάνθης*, Ιερά Μητρόπολη Ξάνθης και Περιθεωρίου-Μουφτεία Ξάνθης, Ξάνθη 2005, σ. 81, 83, 85.

έχει επισημανθεί από τον επιφανή Τούρκο μελετητή της Ταχυδρομικής Ιστορίας Othan Brandt, μέχρι την καταστροφή του οικισμού, από πυρκαγιά, το έτος 1870.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει, επίσης, η σφραγίδα τύπου 6, η οποία φέρει αποκλειστικά Λατινική (Γαλλική) γραφή, και είναι σπάνια. Κατασκευάστηκε και χρησιμοποιήθηκε στα μέσα του 19^{ου} αιώνα, στην αποκορύφωση του Τανζιμάτ-ι Χαιριγιέ, περίοδο σειράς από μεταρρυθμίσεις (1839-1856) με στόχο την αναδιοργάνωση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας σε επίπεδο διοίκησης, οικονομίας και σχέσεών της με τους υπηκόους της)⁷.

Μετά το 1890 εισήχθησαν οι δίγλωσσες σφραγίδες, γαλλικής και αραβικής γραφής (τύποι 7 έως 15). Δεν είναι γνωστό αν η προσθήκη της αρίθμησης στη σφραγίδα (αριθμός 1, σφραγίδα 11, αρ. 2, σφραγ. 12, 13, αρ. 3 σφραγ. 14, 15) αφορά στη δημιουργία διαφορετικών υποκαταστημάτων του Οθωμανικού Ταχυδρομείου στην πόλη των Σερρών ή στη λειτουργία διαφορετικού «γκισέ» στο ίδιο κεντρικό κατάστημα. Εκ των σφραγίδων αυτών η υπ' αριθμόν 7 και οι σφραγίδες του υποκαταστήματος (?) 3 (14, 15) είναι σχετικά σπάνιες. Το Οθωμανικό Ταχυδρομείο έκλεισε με την κατάληψη της πόλης από τους Βούλγαρους (24-10-1912).

Βουλγαρικό Ταχυδρομείο

Κατά τον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο, τα βουλγαρικά στρατεύματα κατείχαν την πόλη των Σερρών από τις 24 Οκτωβρίου 1912 έως τον Ιούλιο 1913, οπότε στην πόλη λειτουργούσε Βουλγαρικό Ταχυδρομείο. Αναλόγως, κατά τις περιόδους Βουλγαρικής Κατοχής της πόλης των Σερρών (α. Βαλκανικοί Πόλεμοι - β. Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος 1916-1918, γ. Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος), λειτούργησαν ταχυδρομικά γραφεία με τις σχετικές σφραγίδες. Τον Νοέμβριο του 1912 η Βουλγαρία ζήτησε από την Ελλάδα την άδεια για τη λειτουργία βουλγαρικού ταχυδρομικού γραφείου στην Θεσσαλονίκη.

Το Ελληνικό ταχυδρομικό γραφείο Σερρών κατά τη διάρκεια της βουλγαρικής κατοχής του Α΄ Βαλκανικού Πολέμου

Κατά τον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο, η άδεια λειτουργίας βουλγαρικού ταχυδρομικού γραφείου παραχωρήθηκε και η συμφωνία περιλάμβανε την αντίστοιχη βουλγαρική άδεια για τη λειτουργία ελληνικού ταχυ-

7. Πρβλ. Redhouse, *Yeni Turkiye-Ingilizce Sözlük*, Κωνσταντινούπολη ⁸1986, σ. 1095. Stefanos Yerasimos, *Azgelismislik siirecinde Tilkkiye*, τ. 2, Tanzimattan I Dliriya Savanna, μετάφραση Babiir Kuzucu, Κωνσταντινούπολη ⁵1987, σ. 8-11. Ά. Βερέμης, «Οι Όθωμανικές μεταρρυθμίσεις (Τανζιμάτ)», *Ιστορία του Έλληνικού Έθνους*, τ. ΙΓ', Αθήναι 1977, σσ. 168-171.

δρομικού γραφείου στις υπό βουλγαρική κατοχή πόλεις της Ανατολικής Μακεδονίας (Σέρρες, Δράμα, Καβάλα κ.α.). Το ελληνικό ταχυδρομικό γραφείο Σερρών λειτούργησε κανονικά από τις 30 Δεκεμβρίου 1912 μέχρι τα μέσα Ιουνίου του 1913⁸. Χρησιμοποίησε τη γνωστή σφραγίδα V τύπου με το ανθέμιο και γραμματόσημα των εκδόσεων Ελληνικής Διοίκησης και Εισπρατείας.

Μετά την εδραίωση της ελληνικής κυριαρχίας, το Ταχυδρομείο της πόλης των Σερρών, εντάσσεται στην υπηρεσία των Ελληνικών Ταχυδρομείων και χρησιμοποιεί τα γραμματόσημα και τα ταχυδρομικά σήμαντρα του ελληνικού κράτους.

Τα αποτυπώματα των σφραγίδων και ο χάρτης των ταχυδρομικών γραφείων προέρχονται από το σημαντικό έργο των Alain Nicolas και Αλέξανδρου Γαληνού «ΞΕΝΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΡΑ ΤΟΥΣ ΣΤΑ ΕΛΛΑΔΙΚΑ ΕΛΑΦΗ».

Χάρτης με τα ταχυδρομικά γραφεία της Μακεδονίας περί το 1900.

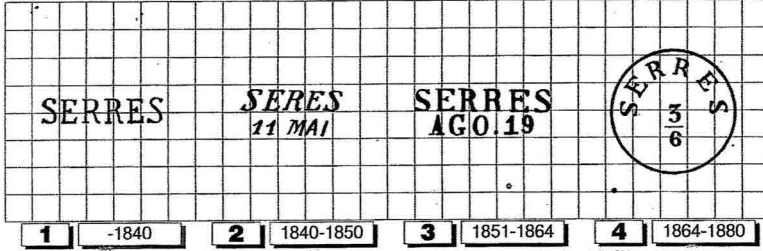
8. Πρβλ. Δ. Ϊ. Γιαννούδης, «Τὸ Ἑλληνικὸ ταχυδρομικὸ γραφεῖο Σερρῶν», *Σερραϊκὰ Χρονικὰ* 8 (1979), σ. 256-258. Γ. Καφταντζής, *Οἱ Σέρρες ἄλλοτε καὶ τώρα. Αἰφιέρωμα, Ορφείας Σερρῶν*, Σέρρες 1983, εἰκ. 74-76.

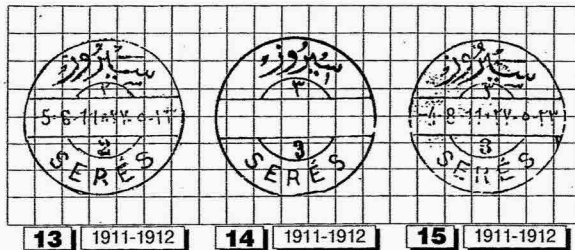
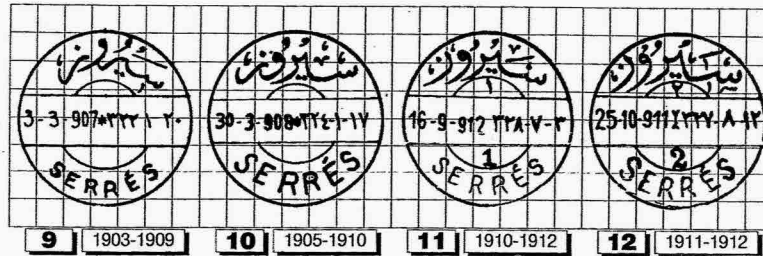
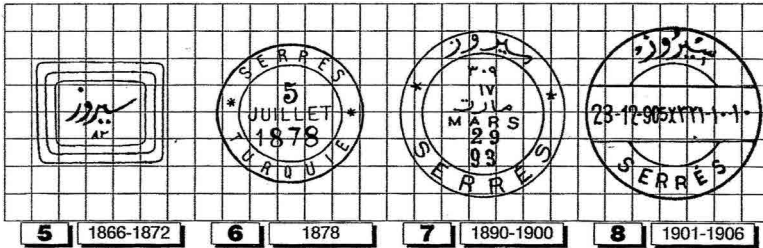
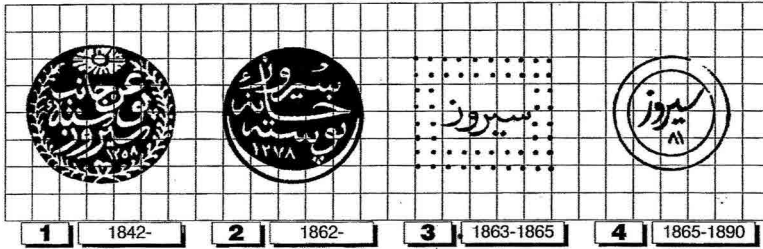
SERRES - Sérres - Seres - Серресъ - Сѣресъ - Siroz

Σέρρες

i. Αυστριακό Ταχυδρομείο - Austrian Post Office

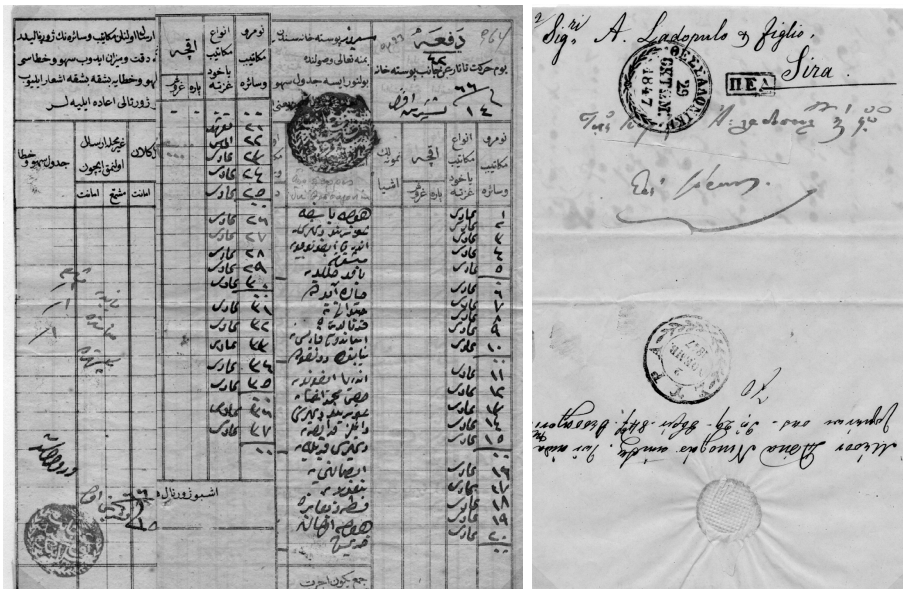

ii. Οθωμανικό Ταχυδρομείο - Ottoman Post Office

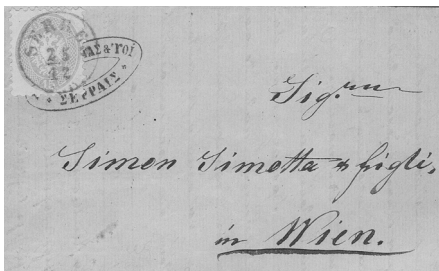

Οι σφραγίδες του ταχυδρομικού γραφείου Σερρών, Αυστριακό, Οθωμανικό και Βουλγάρικο.

Κατάσταση TATAR επιστολών που με-Επιστολή αποσταλμένη α-ταφέρθηκαν το 1842 από τις Σέρρες στη πό τις Σέρρες στη Σύρο το Θεσσαλονίκη. Φέρει την οθωμανική σφραγι- 1847. Την επιστολή παρα-δα Σερρών τύπου 1 (αρνητική), καθώς και λαμβάνει ο forwarding agent της Θεσσαλονίκης ΔΟΥΚΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ, ο οποίος την προωθεί μέσω του Ελληνικού Ταχυδρομείου στη Σύρο.

Επιστολή ταχυδρομημένη από τις Σέρρες στην Βιέννη το 1866, με το Αυστριακό Ταχυδρομείο Σερρών. Φέρει γραμματόσημο 15 Soldi Λομβαρδοβενετίας.

GIORGOS THOMAREIS

ASPECTS OF THE EARLY POSTAL HISTORY OF SERRES

Abstract

During Ottoman rule, the region of Serres was a large administrative, productive and economic center of Macedonia and the Southern Balkans. Many commodities such as cotton were produced, and there was an active network of industries manufacturing textiles, dyeing fabrics, pottery, copersmithing, as well as transportation services that linked the region to Central Europe. Thus, Serres was considered an important international economic and trading center during the 19th century, before its annexation to Greece 1913, and sub-consulates of European countries- namely of Austria-Hungary, Italy, France, England, Russia and Greece were already established in the city.

Originally, in the 18th century, letters were transported mainly by Venetian and Genoese ships. In the third decade of the 19th century, two organized post offices were established in Serres: the Austrian and the Ottoman. The right to operate a postal service was granted at first in 1721 to Austria and the following year to Russia. The early postal service, which served official correspondence, is characterized as a pre-philatelic or pre-postal-stamp period.

Gradually, from the middle of the 18th century, French, Greek and British merchants with activities in the Ottoman Empire, acquired the right to establish mail distribution agencies and to organize private transportation and security networks. The Levantine-Europeans and the Ottomans used primarily the Austrian Post Office as the safest and most reliable means of correspondence while from the middle of the 19th century the French post office became competitive; the Russian post office was used to a lesser extent. The Austrian Post Office, opened branches in many cities of the Empire, mainly in ports soon after it had evolved from a consular to a political one (1830s). Gradually, during the mid-19th century the use of stamps was introduced in the post offices of the region so as to accommodate the postal needs of the area (Stamps are first used October 1st 1961 in Greece, during the end of 1857 they are put into effect by the French post offices and in the early 1860s by the Austrian and Ottoman post offices in the Ottoman Empire).

Serres is the only Macedonian inland city (but also the only city in the southern Balkans) in which an Austrian Post Office operated. This is indicative of the significant economic presence and robustness of the city and its impact in the wider area.